

Domov>Družinske zadeve in dedovanje>Družinske preživnine

Družinske preživnine

Švedska

1 Kaj pomenita izraza „preživnina – preživljanje“ in „preživninska obveznost“? Katere osebe morajo plačati preživnino drugi osebi?

Švedsko pravo določa preživninsko obveznost za otroke, zakonce in razvezane zakonce. Določbe v zvezi s preživninskimi obveznostmi med zakonci veljajo tudi za registrirane partnerje.

Otroci

Starši so odgovorni za preživljanje svojih otrok do razumne meje glede na potrebe otroka in skupne finančne možnosti staršev. Starš, ki ni zmožen prispevati k preživljanju svojega otroka, ni dolžan plačevati preživnine.

Tisti od staršev, ki nima pravice do varstva in vzgoje otroka ter ne živi stalno z otrokom, izpolnjuje svojo preživninsko obveznost s plačevanjem preživnine.

Tisti od staršev, ki ima pravico do varstva in vzgoje otroka skupaj z drugim staršem, je prav tako lahko dolžan plačevati preživnino. To velja v primeru, če otrok stalno živi samo z enim od staršev, ne glede na to, ali je ta samski ali živi z novim partnerjem.

Oseba, ki stalno živi z otrokom druge osebe in staršem, ki ima pravico do varstva in vzgoje otroka, je prav tako odgovorna za preživljanje tega otroka, če sta osebi sklenili zakonsko zvezo ali imata skupnega otroka ali otroke. Vendar je očim ali mačeha odgovorna za preživljanje otroka le v primeru, če otrok ne more dobiti preživnine od drugega starša, tj. ne od tistega, s katerim živi očim ali mačeha.

Preživnina je določena s sodno odločbo ali sporazumom. Sporazum velja le, če je sklenjen v pisni obliki in v navzočnosti dveh drugih oseb.

Stranki se lahko tudi dogovorita, da se prihodnje preživnine plačajo v pavšalnem znesku ali za več kot trimesečna obdobja. Če je otrok mlajši od 18 let; mora tak sporazum potrditi ustrezeni odbor za socialno varstvo (*socialnämnden*).

Če je otrok mlajši od 18 let, se preživnina v obliki pavšalnega zneska plača odboru za socialno varstvo. Z zneskom, plačanim temu odboru, se pri zavarovalnici kupi renta za otroka, ki ustreza preživninski obveznosti, razen če to onemogoča sporazum ali če odbor meni, da se lahko znesek uporabi na drug način, primeren za preživljanje otroka.

Preživnina se plačuje vnaprej za vsak koledarski mesec. Vendar lahko sodišče določi drug način plačevanja, če za to obstajajo posebni razlogi.

Zahtevek za določitev plačil preživnine ne more biti odobren za nazaj za več kot tri leta pred datumom vložitve zahtevka, razen če se s tem strinja preživninski zavezanec.

Zahtevki za preživnino, ki je že bila določena, postanejo neizvršljivi (zastarajo) po petih letih od datuma zapadlosti plačila.

Pari

Med trajanjem zakonske zveze je vsak od zakoncev odgovoren za preživljanje samega sebe in zakonca. Če se eden od zakoncev ne more v celoti preživljati sam, mora drugi prispevati za njegove osebne potrebe.

Po razvezi zakonske zveze je načeloma vsak zakonec odgovoren za svoje preživljanje. Če pa eden od zakoncev potrebuje denar za preživljanje za prehodno obdobje, je upravičen do prejemanja preživnine od drugega zakonca do razumne meje, glede na zmožnosti drugega zakonca in druge okoliščine. V izjemnih primerih lahko zakonec pridobi preživnino za daljše obdobje.

Če se zakonca ne moreta dogovoriti o preživnini, lahko spor reši sodišče.

Po razvezi zakonske zveze se preživnina plačuje v rednih obrokih. Vendar lahko sodišče odredi, naj se preživnina plača v pavšalnem znesku, če za to obstajajo posebni razlogi, npr. če mora zakonec plačati prispevek za pokojnino.

Zahtevek za določitev plačil preživnine ne more biti odobren za nazaj za več kot tri leta pred datumom vložitve zahtevka, razen če se s tem strinja preživninski zavezanec.

Zahtevki za preživnino, ki je že bila določena, postanejo neizvršljivi (zastarajo) po treh letih od datuma zapadlosti plačila.

2 Do katere starosti je otrok upravičen do preživnine? Ali se predpisi za preživljanje mladoletnikov razlikujejo od predpisov za preživljanje odraslih?

Preživninska obveznost staršev običajno preneha, ko otrok dopolni 18 let. Če pa otrok še ni dokončal srednješolskega izobraževanja, se preživninska obveznost nadaljuje, dokler se otrok šola, vendar največ do njegovega 21. rojstnega dne. Šolanje v tem primeru pomeni obvezno sekundarno izobraževanje ali višje sekundarno izobraževanje ali drugo primerljivo splošno izobraževanje.

3 Naj se za pridobitev preživnine obrnem na pristojni organ ali na sodišče? Kateri so glavni elementi tega postopka?

Na Švedskem ni posebnega organa, ki določa ali pomaga določiti preživnino. Preživnina je lahko določena s sodno odločbo ali sporazumom. Če stranki ne dosežeta dogovora, se mora vložnik obrniti na okrožno sodišče (*tingsrätt*) in vložiti zahtevek za določitev preživnine.

Če imate kakršna koli vprašanja v zvezi mednarodnimi preživninskimi zahtevki, se lahko obrnete na švedsko agencijo za socialno zavarovanje (*Försäkringskassan*), ki je osrednji organ na Švedskem.

4 Ali se zahtevek lahko vloži v imenu sorodnika (če da, do katerega kolena) ali v imenu otroka?

Tisti od staršev, ki ima pravico do varstva in vzgoje otroka, lahko zahteva preživnino v imenu mladoletnega otroka. Če je imenovan poseben skrbnik, ima ta prav tako pravico delovati v imenu otroka.

5 Če nameravam začeti postopek pred sodiščem, kako ugotovim, katero sodišče je pristojno?

Pravila o pristojnosti so na voljo v zakonu o starševstvu (*föräldrabalken*), zakonu o zakonski zvezi (*äktenskapsbalken*) in zakonu o sodnem postopku (*rättegångsbalken*). Informacije je mogoče dobiti tudi na okrožnem sodišču.

Preživninski postopek za otroka obravnava sodišče v kraju običajnega prebivališča toženca. Če ni pristojno drugo sodišče, zadevo obravnava okrožno sodišče v Stockholmu.

Vprašanja glede plačevanja preživnine za zakonca se lahko obravnavajo v okviru postopka za razvezo zakonske zveze. Zakonske zadeve obravnava okrožno sodišče v kraju običajnega prebivališča enega od zakoncev. Če nobeden od zakoncev nima običajnega prebivališča na Švedskem, zadevo obravnava okrožno sodišče v Stockholmu. Če se postopek v zvezi s preživnino za zakonca ne začne v povezavi z zakonsko zadevo, veljajo splošna pravila o pristojnosti iz poglavja 10 zakona o sodnem postopku.

Uredba Sveta (ES) št. 4/2009 z dne 18. decembra 2008 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah (uredba o preživninah) določa pravila o pristojnosti v čezmejnih zadevah.

6 Ali moram kot prosilec uporabiti posrednika za začetek postopka pred sodiščem (npr. odvetnika, osrednji ali lokalni organ itd.)? Če ne, kakšen je postopek?

Ne. Kdor želi zadevo predložiti sodišču, mora na pristojnem okrožnem sodišču vložiti zahtevek za določitev preživnine.

7 Ali moram za začetek postopka plačati sodno takso? Če da, koliko ta znaša? Če so moja finančna sredstva nezadostna, ali lahko dobim brezplačno pravno pomoč?

Sam sodni postopek je na Švedskem brezplačen, plača se le taksa za vložitev, ki zdaj znaša 900 SEK. Če vložnik najame pravnega svetovalca ali odvetnika, bo moral plačati stroške. Stroški lahko nastanejo tudi pri predložitvi dokazov, npr. s pričami.

Stroškov ni mogoče oceniti, ker se razlikujejo od primera do primera.

Pravna pomoč se lahko dodeli pod določenimi pogoji. Za dodelitev pravne pomoči v preživninski zadevi so potrebni posebni razlogi, na primer, če so okoliščine bolj zapletene, kot je to običajno, in je zato potrebna obsežnejša pravna pomoč.

Dodelitev pravne pomoči pomeni, da se vložniku dodeli pravni svetovalec, njegove stroške pa plača država, če jih ne more vložnik. Pravna pomoč vključuje tudi stroške predložitve dokazov, preiskav, tolmačenja in prevajanja ter posrednika. Osebe, ki jim je dodeljena pravna pomoč, so oproščene tudi plačila nekaterih taks za sodišča in švedski izvršilni organ (*Kronofogdemyndigheten*).

Osebi, ki ni švedski državljan in nima oziroma ni imela stalnega prebivališča na Švedskem, se lahko dodeli pravna pomoč za zadeve, ki se bodo obravnavale na Švedskem, če za to obstajajo posebni razlogi. Če se zadeva obravnava drugje, se lahko pravna pomoč dodeli le, če ima oseba stalno prebivališče na Švedskem. Državljeni vseh držav članic EU imajo enake pravice do pravne pomoči kot švedski državljani. Državljeni nekaterih drugih držav imajo prav tako enake pravice na podlagi posebne določbe, v skladu s katero mora biti sklenjen veljaven sporazum o vzajemni obravnavi.

Za čezmejne spore v okviru EU veljajo nekatere posebne določbe o pravni pomoči, zlasti zato, da se lahko v določenih primerih v skladu z uredbo o preživninah, ki se nanašajo na preživnino, ki jo starš plačuje za otroka, mlajšega od 21 let, dodeli brezplačna pravna pomoč.

Informacije o pravni pomoči so na voljo pri **švedskem organu za pravno pomoč** (*Rättshjälpsmyndigheten*).

8 Kakšno preživnino običajno dodeli sodišče? Kako se izračuna znesek preživnine? Ali lahko sodišče svojo odločitev spremeni, če se spremenijo življenjski stroški ali družinske okoliščine? Če da, kako (npr. s pomočjo sistema samodejne indeksacije)?

Ocena zneska preživnine za otroka temelji na pravnih merilih. Starš, ki je preživninski zavezanec, ima pravico, da od svojega dohodka po plačilu dohodnine zadrži določen znesek, ki ga potrebuje za svoje preživljanje. To vključuje stroške nastanitve, ki se izračunajo posebej po stopnji, ki velja za razumno. Drugi življenjski stroški se izračunajo na podlagi standardnega indeksiranega zneska. Zadevni starš lahko tudi nameni znesek za preživljanje zakonca, s katerim živi v istem gospodinjstvu, če za to obstajajo posebni razlogi. Nazadnje lahko tisti od staršev, ki je preživninski zavezanec, nameni znesek za preživljanje otrok, ki živijo doma. Koliko preostalega zneska je treba nameniti za preživnino, je odvisno med drugim od potreb otroka in zmožnosti drugega od staršev, da krije stroške preživljanja otroka. Deloma je mogoče odbiti stroške stikov.

Za preživnino za zakonca ni pravnih meril. Vseeno pa se lahko kot smernice uporabijo nekatera zgoraj omenjena merila za določitev preživnine.

Preživnina je indeksirana za zagotovitev, da ohrani svojo prvotno vrednost. V indeksu se upoštevajo spremembe osnovnih cen v skladu z zakonom o socialnem zavarovanju (*socialförsäkringsbalken*), razen če se sodna odločba ali sporazum, ki določa preživnino, ne sklicuje na drugačno določbo o indeksaciji. Agencija za socialno zavarovanje vsako leto določi, ali je treba preživnino spremeniti, in če jo je treba, za koliko. Sprememba, ki se običajno izvede 1. februarja, velja za preživnino, ki je bila določena pred 1. novembrom predhodnega leta.

Če se stranki strinjata, lahko spremenita fiksni znesek preživnine s podpisom novega sporazuma. To velja tudi, če je bila preživnina prej določena s sodno odločbo. Sodišče lahko spremeni sodno odločbo ali sporazum o preživnini, če to utemeljujejo spremenjene okoliščine. Za obdobje pred začetkom postopka se lahko sprememba, ki jo ena od strank izpodbija, uvede le v obliki znižanja ali ukinitve plačil, ki še niso bila izplačana. Sodišče lahko poviša preživnino za razvezanega zakonca zaradi spremenjenih okoliščin le, če za to obstajajo posebni razlogi.

Sodišče lahko spremeni tudi sporazum o preživnini, če je ta nerazumen glede na okoliščine, v katerih je bil sklenjen, in splošne okoliščine. Vendar se lahko povračilo že prejete preživnine odredi le, če za to obstajajo posebni razlogi.

Če se znesek redne preživnine za otroka šest let ni spremenil, razen z indeksacijo, lahko sodišče spremeni plačila preživnine za vnaprej, ne da bi za to moralo navesti posebne razloge.

9 Kako in komu se plača preživnina?

Preživnino je treba plačati osebi, ki je do nje upravičena. Če je oseba, ki se ji dolguje preživnina, otrok, mlajši od 18 let, se preživnina plačuje tistemu od staršev, ki ima pravico do varstva in vzgoje otroka ter živi z njim.

Če je otrok mlajši od 18 let, se preživnina v obliki pavšalnega zneska plača odboru za socialno varstvo.

10 Če preživninski zavezanec ne plača prostovoljno, kakšen postopek je potrebno sprožiti, da se ga prisili k plačilu?

Zahtevek za sodno izvršbo se lahko predloži izvršilni službi, in sicer ustno ali pisno, priloži pa se še nalog za izvršbo. Pisna zaveza, sklenjena ob navzočnosti dveh prič, ki se nanaša na preživnino v skladu z zakonom o zakonski zvezi ali zakonom o starševstvu, se lahko izvrši kot pravnomočna sodna odločba.

11 Na kratko opišite vse omejitve izvrševanja, zlasti predpise o varstvu preživninskega zavezanca ter o prekluzivnih in zastaralnih rokih v vašem nacionalnem sistemu izvrševanja.

V primeru preživnine za otroka zahtevek za določitev preživnine ne more biti odobren za nazaj za več kot tri leta pred datumom vložitve zahtevka, razen če se s tem strinja preživninski zavezanec. Zahtevki za preživnino, ki je že bila določena, postanejo neizvršljivi (zastarajo) po petih letih od datuma zapadlosti plačila.

V primeru preživnine za zakonca zahtevek za določitev preživnine ne more biti odobren za nazaj za več kot tri leta pred datumom vložitve zahtevka, razen če se s tem strinja preživninski zavezanec. Zahtevki za preživnino, ki je že bila določena, postanejo neizvršljivi (zastarajo) po treh letih od datuma zapadlosti plačila.

V zvezi z izvršbami obstaja več izvetij iz rubeža, na primer oblačila in do razumne vrednosti drugi predmeti, namenjeni izključno osebni uporabi zavezanca, in nekatera lastnina, potrebna za dom in njegovo vzdrževanje. Če ima zavezanec družino, se pri določitvi izvetij iz rubeža upoštevajo predmeti, ki jih uporablja družina, in potrebe družine.

Zarubi se lahko samo tisti del plače zavezanca, ki presega znesek, ki ga potrebuje za preživljanje sebe in svoje družine. Del plače zavezanca, ki ne more biti zarubljen (*förbehållsbeloppet*), se določi s sklicem na standardni znesek. Ta zajema vse običajne življenjske stroške razen stroškov nastanitve, ki se določijo posebej in dodajo standardnemu znesku. Standardni znesek vsako leto določi izvršilni organ.

12 Ali obstaja organizacija ali organ, ki mi lahko pomaga v postopku pridobitve preživnine?

Na Švedskem pomoč pri izterjavi preživnine zagotavlja izvršilni organ. V čezmejnih zadevah lahko oseba, upravičena do preživnine, pridobi upravno pomoč na agenciji za socialno zavarovanje, za pomoč pri izterjavi preživnine pa se lahko obrne na izvršilni organ.

13 Ali lahko organizacije (vladne ali zasebne) namesto preživninskega zavezanca v celoti ali delno vnaprej plačajo preživnino?

Agencija za socialno zavarovanje lahko za otroka, čigar starša sta razvezana, staršu, ki živi z otrokom in je uradno prijavljen na istem naslovu kot otrok, zagotavlja nadomestilo preživnine v znesku 1 673 SEK na mesec do meseca, v katerem otrok dopolni starost 7 let, 1 823 SEK na mesec do meseca, v katerem otrok dopolni starost 15 let, in 2 223 SEK na mesec od meseca, v katerem otrok dopolni starost 15 let. Sklep o nadomestilu preživnine se sprejme na podlagi vloge, predložene agenciji za socialno zavarovanje, ki je organ, odgovoren za upravljanje socialnega zavarovanja. Z nadomestilom preživnine družba zagotovi, da otrok, čigar starša sta razvezana, prejme določen znesek preživnine tudi, če starš, ki bi moral plačevati preživnino, ne izpolnjuje svoje

preživninske obveznosti. Preživninski zavezanec mora znesek povrniti državi glede na svoj dohodek in skupno število otrok, za katere mora zagotavljati preživnino. Obveznost plačila je določena v upravnem postopku. Če se preživnina namesto tega izplača neposredno tistemu od staršev, ki živi z otrokom, se skladno s tem zniža nadomestilo preživnine, ki ga plača agencija za socialno zavarovanje. To se imenuje dopolnilno nadomestilo (*utfyllnadsbidrag*). Če tisti od staršev, ki je preživninski zavezanec, živi v tujini ali živi na Švedskem, vendar prejema plačo ali drug dohodek v drugi državi ali iz nje, lahko agencija za socialno zavarovanje tistemu od staršev, ki ima pravico do varstva in vzgoje otroka ter živi z njim, naroči, naj sprejme ukrepe za določitev preživninske obveznosti. Agencija za socialno zavarovanje tako prevzame otrokovo pravico do preživnine do zneska, ki ga agencija plača kot nadomestilo preživnine.

Zakonec od agencije za socialno zavarovanje ne more pridobiti nadomestila preživnine.

14 Če sem v tej državi članici, preživninski zavezanec pa stalno prebiva v drugi državi:

V čezmejnih zadevah lahko vložnik pridobi upravno pomoč na agenciji za socialno zavarovanje. Agencija za socialno zavarovanje je osrednji organ v skladu z uredbo EU o preživninah in Haaško konvencijo z dne 23. novembra 2007 o mednarodni izterjavi preživnine otrok in drugih oblik družinskih preživnin (Haaška konvencija iz leta 2007) ter tudi posredovalni/sprejemni organ v skladu z Newyorško konvencijo o izterjavi preživninskih zahtevkov v tujini iz leta 1956.

14.1 ali lahko dobim pomoč organa ali zasebne organizacije v tej državi članici?

Glej odgovor na vprašanje 14.

14.2 Če je to mogoče, kako lahko stopim v stik s tem organom ali zasebno organizacijo?

Kontaktne podatke agencije za socialno zavarovanje so
Swedish Social Insurance Agency (*Försäkringskassan*)

PO Box 1164

SE-621 22 Visby

Švedska

Tel.: +46 771179000

Faks: +46 101120411

E-naslov: centralmyndigheten@forsakringskassan.se

Agencija za socialno zavarovanje sprejme vse potrebne ukrepe za lažjo izterjavo preživnine. Kot osrednji organ na podlagi uredbe o preživninah in Haaške konvencije iz leta 2007 opravlja naloge agencije za socialno zavarovanje, ki izhajajo iz uredbe oziroma konvencije. Ta agencija mora osebam, upravičenim do preživnine, med drugim pomagati pri zahtevkih, ki se lahko vložijo prek organa, kot je zahtevek za pridobitev odločbe o preživnini v drugi državi. Za dodatne informacije o pomoči, ki je na voljo vložnikom, se obrnite na agencijo za socialno zavarovanje.

15 Če sem v drugi državi, preživninski zavezanec pa je v tej državi članici:

Vložniki, ki želijo izterjati preživnino v skladu z Newyorško konvencijo o izterjavi preživninskih zahtevkov v tujini iz leta 1956, morajo vložiti zahtevek pri posredovalnem organu v svoji matični državi, ta pa ga bo posredoval sprejemnemu organu na Švedskem (agenciji za socialno zavarovanje).

Enako velja, če želi vložnik pridobiti pomoč, ki jo lahko zagotovijo osrednji organi v skladu z uredbo o preživninah ali Haaško konvencijo iz leta 2007, in sicer vložnik mora stopiti v stik s osrednjim organom v svoji matični državi, ta pa bo zahtevek posredoval osrednjemu organu na Švedskem (agenciji za socialno zavarovanje).

15.1 ali lahko vložim zahtevek neposredno pri takem organu ali zasebni organizaciji v tej državi članici?

Če želi oseba, upravičena do preživnine, izterjati preživnino v skladu z Newyorško konvencijo o izterjavi preživninskih zahtevkov v tujini iz leta 1956, uredbo o preživninah ali Haaško konvencijo iz leta 2007, mora vložiti zahtevek pri posredovalnem organu / osrednjem organu na Švedskem (agenciji za socialno zavarovanje), ta pa ga bo nato posredoval organu prejemniku v državi, v kateri ta oseba stalno prebiva in/ali ima dohodke.

Če želite kot preživninski zavezanec prejeti pomoč v zvezi z na primer spremembo fiksnega zneska preživnine, se lahko obrnete na osrednji organ v domači državi, ki bo zahtevek posredoval osrednjemu organu na Švedskem (agenciji za socialno zavarovanje).

15.2 Če je to mogoče, kako se lahko obrnem na ta organ ali zasebno organizacijo in kakšno pomoč lahko dobim?

Glej odgovor na vprašanje 16.

16 Ali to državo članico zavezuje Haaški protokol iz leta 2007?

Da. Švedsko zavezuje Haaški protokol z dne 23. novembra 2007 o pravu, ki se uporablja za preživninske obveznosti (Haaški protokol), katerega določbe se v EU uporabljajo od 18. junija 2011. V skladu s Haaškim protokolom velja glavno pravilo, da se uporablja pravo države, v kateri ima oseba, upravičena do preživnine, običajno prebivališče. Zlasti zaradi dobrobiti otroka je mogoče uporabiti pravo države sodišča ali pravo države, katere državljan sta otrok in preživninski zavezanec, če uporaba prava države običajnega prebivališča ni v otrokovem interesu. Stranki se lahko tudi sporazumeta, katero pravo se bo uporabilo, vendar je področje uporabe takih sporazumov omejeno, ko gre na primer za preživnino za otroka, mlajšega od 18 let.

17 Če te države članice ne zavezuje Haaški protokol iz leta 2007, kateri predpisi se po pravilih njenega mednarodnega zasebnega prava uporabijo za preživninski zahtevek? Katera so relevantna pravila mednarodnega zasebnega prava?

Švedsko zavezuje Haaški protokol (glej odgovor na vprašanje 20).

18 Kakšna so pravila glede dostopa do sodnega varstva v čezmejnih primerih v okviru EU, v skladu s strukturo Poglavja V uredbe o preživninskih obveznostih?

Glede splošnih zahtev za pravno pomoč glej odgovor na vprašanje 7.

Za čezmejne spore v EU veljajo nekatere posebne določbe o pravni pomoči. Kadar so izpolnjene zahteve za pravno pomoč iz uredbe o preživninah, bo dodeljena pravna pomoč, ki bo brezplačna, če vložnik potrebuje pravno pomoč in tega ne more doseči z drugimi sredstvi.

19 Kakšne ukrepe ta država članica sprejme za zagotovitev izvajanja dejavnosti iz člena 51 uredbe o preživninskih obveznostih?

Sprejeti niso bili nobeni posebni ukrepi.

Spletna stran je del portala [Tvoja Evropa](#).

Veseli smo vaših [povratnih informacij](#) o uporabnosti informacij.

This webpage is part of an EU quality network

Zadnja posodobitev: 28/03/2023

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.